

KAVALA/Türkiye

Öncü | Dava | 28749/18 | Derdest | Nitelikli İzleme | Karar Tarihi: 10/12/2019 | Kesinleşme Tarihi: 11/05/2020

Davaya İlişkin Açıklamalar

Kavala davasında, başvuru 18 Ekim 2017 tarihinde Gezi olayları soruşturması kapsamında cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya teşebbüs (Türk Ceza Kanunu madde 312) ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs (madde 309) suçlamaları ile gözaltına alınmış ve tutuklanmıştır.

Mahkeme, gözaltının ve tutuklu yargılamanın, başvuru bir suç işlediğine dair makul bir şüpheyi (Sözleşme'nin 5/1 maddesinin ihlali) destekleyecek delillerin yokluğunda gerçekleştiğine ve ayrıca başvuru susturma ve diğer insan hakları savunucularını caydırma (Madde 5/1 ile bağlantılı olarak 18. Madde ihlali) gibi "gizli bir amaç güttüğüne" karar vermiştir. Avrupa Mahkemesi (Mahkeme) ayrıca, Anayasa Mahkemesi tarafından başvuru tutukluluğuna ilişkin şikayetini incelemek için geçen sürenin (bir yıl, dört ay ve 24 gün), kişisel özgürlüğünün tehlikede olduğu göz önüne alındığında, yeterince "hızlı" olmadığına karar vermiştir (Madde 5/4'ün ihlali).

Mahkeme, 46. madde uyarınca, ihlalin mahiyetinin, onu telafi etmek için gereken tedbirlere ilişkin gerçek bir seçim hakkı bırakmadığını ve başvuru tutukluluğunun devamının, 5/1 maddenin ve 18. maddenin, 5/1. madde ile bağlantılı olarak ihlalinin devamı anlamına geleceğini belirtmiştir. Ayrıca davalı Devletlerin Sözleşme'nin 46/1 maddesi uyarınca Mahkemenin kararlarına uyma yükümlülüklerinin ihlalini de teşkil edeceğine işaret etmiştir. Bu nedenle, hükümetin başvuru tutukluluğuna son vermek ve derhal tahliye edilmesini sağlamak için her türlü önlemi alması gerektiğine karar vermiştir.

Kararın İcrasının Mevcut Durumu

Avrupa Mahkemesinin kararından sonra meydana gelen olgusal gelişmeler, yetkililerin konumu ve Sekreterlik analizine ilişkin daha kapsamlı bir açıklama, 1383. (DH) toplantısı için hazırlanan notlarda bulunabilir. Bu toplantıdan sonra, yetkililer 30 Ekim 2020'de daha fazla bilgi sunmuştur (DH-DD(2020)957).

Komite, şu ana kadar davaya ilişkin iki incelemesinde (1377bis toplantısında (DH) (1-3 Eylül 2020) ve 1383 toplantısında (DH), 29 Eylül-1 Ekim 2020) mevcut bilgilerin, başvuru devam eden tutukluluğunun Avrupa Mahkemesi tarafından tespit edilen ihlallerin bir devamı olduğuna dair güçlü bir karine ortaya koyduğunu değerlendirmiştir. Komite, Anayasa Mahkemesinin Osman Kavala'nın 29 Eylül 2020 tarihli başvurusuna ilişkin incelemesini ertelediğini belirterek ikinci kararında, Anayasa Mahkemesinin incelemesini mümkün olan en kısa zamanda tamamlayacağına dair güçlü bir umudu olduğunu ifade etmiştir.

Buna ek olarak, Komite, eski hale iade (*restitutio in integrum*) ilkesinin gerekliliklerine atıfta bulunarak, Gezi Parkı olayları ile ilgili daha önceki suçlamalara ilişkin başvuru beraatine karşı beklemekte olan istinaf başvurusunun ve başvuru 15 Temmuz 2016 darbe girişimine karıştığı iddiasına ilişkin soruşturmanın Mahkeme'nin bulgularına dayanarak bir an önce sonuçlandırılması gerektiğini belirtmiştir. Komite nihayet Sekreterliğe, başvuru o zamana kadar serbest bırakılmaması durumunda mevcut toplantı için bir ara karar taslağı hazırlaması talimatını vermiştir.

Yetkililerin en yakın tarihli bildiri (DH-DD(2020)957)

Türk yetkililer, 30 Ekim 2020 tarihli bildirimlerinde, Komite'nin 1383. toplantısında aldığı kararın derhal Türkçe'ye çevrildiğini ve Anayasa Mahkemesi, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı ve diğer ilgili kamu kurumlarına gönderildiğini bildirmiştir (Komite'nin ilk kararında olduğu gibi). Ayrıca, bu kararın icrasının kapsamının, TCK'nin 309 ve 312. maddeleri kapsamındaki suçlamalarla ilgili olarak yalnızca başvuru önceki tutukluluğunu değerlendiren Mahkeme bulgularıyla sınırlı olduğu şeklindeki görüşlerini yinelemişlerdir.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı 28 Eylül 2020 tarihinde, 15 Temmuz 2016 darbe girişimiyle bağlantılı suçlamalar ve anayasal düzeni bozmaya teşebbüs (TCK 309) ve siyasi veya askeri casusluk" (TCK 328)

suçlarıyla ilgili olarak başvuru aleyhine iddianame düzenlemiştir. . Kamuya açık bilgilerden, savcılığın başvuru hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası talep ettiği anlaşılmaktadır.

8 Ekim 2020 tarihinde ağır ceza mahkemesi iddianameyi kabul etmiş ve isnat edilen suçun işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunduğu ve tutukluluğun ilgili suç ve uygulanacak cezanın niteliği açısından orantılı bir tedbir olduğu gerekçesiyle başvurunun tahliye talebini reddetmiştir. Ağır ceza mahkemesi tutuklamayı 6 Kasım'da incelemiştir ve 4 Aralık 2020'de tekrar inceleme yapacaktır. Bu suçlamalara ilişkin yargılamanın ilk duruşması 18 Aralık 2020'de yapılacaktır.

29 Eylül 2020 tarihinde Anayasa Mahkemesi, önceki gün sunulan iddianamenin incelenmesine olanak tanımak amacıyla Kavala'nın davasına ilişkin değerlendirmesini ertelemiştir. Anayasa Mahkemesinin yeni inceleme tarihi, bu notların taslağın hazırlandığı tarihte belli değildir.

Kavala'yı Gezi olaylarıyla ilgili suçlamalardan beraat ettiren üç hâkim hakkında disiplin soruşturması başlatılıp başlatılmayacağına dair Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından ön inceleme kararı henüz verilmemiştir. Yetkililer, savcının başvurunun beraatına ilişkin olarak yaptığı istinaf başvurusu ve İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi önünde bekleyen dosyaya ilişkin bilgi vermemişlerdir.

Madde 9 Bildirimleri

Türkiye İnsan Hakları Davalarını Destekleme Projesi, Uluslararası Hukukçular Komisyonu ve İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün ortak bildiriminde ([DH-DD \(2020\) 1007](#)) iddianamede ciddi eksiklikler bulunduğunu ve başvuru aleyhindeki iddiaları ve devam eden tutukluluğunu haklı gösteren somut deliller bulunmadığını iddia etmiştir. Her iki suçlamanın da daha önce AİHM tarafından başvurunun suçu işlediğine dair şüpheyi destekleyecek yeterli delilden yoksun olduğuna karar verilen iddialara dayanmakta olduğunu belirtmişlerdir. Başvurucuyu, Mahkeme tarafından 18. Madde çerçevesinde tespit edilen nedenlerle hapiste tutmak için süregelen bir çaba olduğunu vurgulamaktadırlar.

STK'lar da iddianamenin, ağır ceza mahkemesi tarafından iddianamenin kabul edilmesinden bir hafta sonra 15 Ekim 2020 tarihli Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile Adalet Bakan yardımcılığına terfi ettirilen bir savcı tarafından hazırlandığını işaret etmişlerdir. Bildirimde belirtildiği üzere bu durum yürütmenin yargı ve savcılık kararlarına müdahale ettiği yönündeki kaygıları daha da güçlendirmektedir.

Yetkililer cevap olarak önceki görüşlerini yinelemiş ve STK'ların iddialarını reddetmişlerdir. İddianamenin ilk derece mahkemesi tarafından inceleneceğini belirterek özellikle yargılamanın bağımsız ve tarafsız olan ve bu nedenle herhangi bir makamdan talimat almayan yerel mahkemeler önünde derdest olduğunu vurgulamışlardır. Kavala davasında görevli savcının Adalet Bakan Yardımcılığı görevine atanmasına ilişkin olarak yetkililer, hâkim ve savcılarının Adalet Bakanlığı üst düzey yönetici pozisyonlarına atanmasının Türkiye'de genel bir uygulama olduğunu ve atamaların genel bir uygulama olduğunu ve yetkinlik ve mesleki deneyim temelinde yapıldığını belirtmişlerdir.

Komite, önceki incelemelerinden önce, başvurunun temsilcisi, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri ve bir dizi STK'dan da ("*İfade Özgürlüğü Derneği*"; İnsan Hakları İzleme Örgütü, Uluslararası Hukukçular Komisyonu ve Türk İnsan Hak Davaları Projesi ve Uluslararası Af Örgütü) (1377bis ve 1383. toplantılar için hazırlanan notlara bakınız ve [DH-DD \(2020\) 450](#); [DH-DD \(2020\) 632](#); [DH-DD \(2020\) 823](#); [DH-DD \(2020\) 847](#)) ve Türk yetkililerin yukarıda belirtilen bu görüşlere verdikleri yanıtlar ([DH-DD \(2020\) 839](#); [DH-DD \(2020\) 694](#); [DH-DD \(2020\) 508](#); [DH-DD \(2020\) 620](#); [DH-DD \(2020\) 1007](#); [DH-DD \(2020\) 628](#); [DH-DD \(2020\) 577-rev](#); [DH-DD \(2020\) 533](#)).

Bakanlar Komitesinin Son İncelemesi:

Referans Metinler:

[DH-DD \(2020\) 957](#), [DH-DD \(2020\) 800](#), [DH-DD \(2020\) 620](#), [DH-DD \(2020\) 477](#), [CM/Del/Dec\(2020\)1383/H46-22](#)

Notlar/Sorunlar:

Başvuru	Dava	Karar Tarihi	Kesinleşme Tarihi	Sınıflandırma kategorisi
28749/18	KAVALA	10/12/2019	11/05/2020	Kompleks sorun ve acil bireysel önlemler

1390. Toplantı, 1-3 Aralık 2020 (DH)- Notlar:

Sağlanan bilgilerin uygun ve ayrıntılı bir analizi için yeterli zaman ayrılmasını sağlamak amacıyla mevcut toplantıda genel önlemlerin incelenmesi önerilmemektedir. Bu nedenle, yalnızca Kavala için gerekli olan acil bireysel önlemlerin incelenmeye devam edilmesi önerilmektedir.

Bireysel tedbirlerin birincil amacının, eski hale iade (*restitutio in integrum*), yani başvurucaı, ihlaller meydana gelmemiş olsaydı bulunacağı konuma mümkün olduğu kadar geri getirmek olduğu *hatırda* tutulmalıdır. Bu açıdan 46. Madde yönünden belirleyici olan, alınan tedbirlerin Mahkeme kararlarının sonuçları ve ruhuyla uyumlu olup olmadığıdır. Ayrıca, Sözleşme teorik veya soyut hakları güvence altına almak için değil; pratik ve etkili olan hakları güvence altına almak için tasarlanmıştır (bkz. *Ilgar Mammadov/Azərbaycan (Madde 46 § 4)*, §§ 186 ve 215).

Mahkeme'nin başvurucaın tutukluluğunun "makul şüphe" bulunmadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 5/1 maddesinin ve ceza yargılamasının ardında meşru olmayan sebepler bulunduğu gerekçesiyle 5§1 maddesi ile bağlantılı olarak 18. maddenin ihlal edildiğine karar verdiği mevcut karar gibi kararlarda, Komite'nin yerleşik uygulaması uyarınca başvurucaın serbest bırakılması da dahil olmak üzere, söz konusu yargılamanın olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmak için acil bireysel önlemler alınması talep edilmektedir (bkz. *Ilgar Mammadov/Azərbaycan gibi* bu tür davalardaki Komite uygulamasının özeti (46§4, §§ 104-108)). Ayrıca, mevcut davada Mahkeme, ihlallerin niteliğinin yetkililer tarafından alınacak tedbir konusunda başvurucaın derhal serbest bırakılmasını sağlamak dışında herhangi bir seçenek bırakmadığını belirtmiştir (*Kavala* kararı, § 240).

Yetkililerin daha önceki bildirimlerinde 20 Mart 2020 tarihinden sonra başvurucaın, Mahkeme tarafından 5/1 ve 18. Maddelerin ihlali tespit edilen tutukluluğundan tahliye edildiği; şu anda başka bir soruşturma kapsamında bulunan yeni deliller nedeniyle hakkında başka bir tutukluluk kararı olduğu belirtilmiştir. Yetkililer, bu nedenle durumun değiştiğini ve verilen tahliye kararı ile ihlalin giderildiğini belirtmişlerdir.

Ancak, şu ana kadar yaptığı iki incelemede Komite kendisine sunulan mevcut bilgiler çerçevesinde başvurucaın devam eden tutukluluğunun aslında Mahkeme tarafından tespit edilen ihlallerin bir devamı niteliğine olduğu yönünde güçlü bir karine oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır.

Komitenin bu düşüncesini destekleyen bir dizi faktör bulunmaktadır. Birincisi, yetkililerin Komite'ye başvurucaın mevcut tutukluluğunun gerekçesi olarak Ceza Kanunu kapsamındaki suçun hukuki niteliğinin 328. maddede tanımlanan "devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından, niteliği itibarıyla, gizli kalması gereken bilgileri, siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin etmek" olduğu belirtilse de yeni iddianamede hem 309 hem de 328. maddeler uyarınca mahkumiyetinin talep edildiği ve bu şekilde hukuki niteliği başvurucaın darbe girişimine karıştığı iddiasıyla ilgili yine 309. madde kapsamındaki ilk suçlamalara yaklaştırdığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, Komite, mevcut bilgilerden başvurucaı aleyhindeki yeni suçlamaların Mahkeme kararından itibaren önemli ölçüde değişmediği görüşündedir. Komite'nin son incelemesinden itibaren erişilen bilgiler de bu görüşün aksini ispatlamamaktadır (29 Eylül-1 Ekim 2020).

Komitenin görüşünü destekleyen ikinci faktör, somut olaylara nispeten suçlamaların zamanlamasıdır. Mahkeme'nin, 18. madde kapsamındaki değerlendirmesinde, başvurucaın tutukluluğunun temelini oluşturan olaylar ile başvurucaın tutukluluğu arasında geçen zamanın önemi ve bu zamana ilişkin olarak Hükümet tarafından makul bir açıklama yapılmamış olmasının hayati bir rol oynadığı hatırlanmalıdır (Kararın 225-228. paragrafları). Benzer şekilde, başvurucaın 9 Mart 2020 tarihli

tutukluluk kararı ile kararın temelini oluşturan Temmuz 2016 tarihindeki olaylar arasında daha fazla bir zaman aralığı mevcuttur.

Üçüncüsü, yine başvurucu hakkındaki ceza davasının başvurucuyu susturmak ve diğer insan hakları savunucularını caydırmak şeklindeki gizli amacı bulunduğu ilişkin 18. Madde ile ilgili kararında Mahkeme, savcılığın işlemleri ile Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın başvurucunun adının geçtiği iki konuşmasının içeriği ve zamanlaması arasında bir bağlantı olduğu sonucuna varmıştır. Komite, daha önce Cumhurbaşkanının benzer nitelikte ve başvurucunun beraat etmesini eleştiren bir konuşması ile aynı gün içerisinde başvurucunun yeniden tutuklanmasını; İnsan Hakları Komiseri'nin belirttiği gibi "aynı dinamiklerin işlediğine dair güçlü bir işaret" olduğuna dikkat çekmiştir.

Bu bağlamda, Kavala hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası talep eden iddianameyi hazırlayan savcının, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile Adalet Bakan Yardımcılığına atanması da endişe vericidir.

Son olarak, Komite'nin görüşünü destekleyici nitelikte olarak savcılığın beraat kararına karşı istinaf yoluna gitmesi ve beraat kararını veren mahkeme heyetini oluşturan üç hâkim hakkında Hakimler ve Savcılar Kurulunca disiplin soruşturması açılıp açılmayacağına yönelik inceleme başlatılması, iddia makamlarının Avrupa Mahkemesi kararında yer alan tespitleri kabul etmediğini göstermektedir. Bu bağlamda, Mahkeme kararlarının icrasının bütün olarak davalı Devletin sorumluluğunda olduğu ve Mahkeme'nin 18. maddeye ilişkin ihlal kararı verdiği durumlarda iyi niyet yükümlülüğünün olağanüstü öneme sahip olduğu hatırlanmaktadır.

Bu arka planı dikkate alarak Komite, Anayasa Mahkemesinin başvurucunun şu anki tutukluluğunun hukuka uygunluğuna ilişkin gecikmeksizin bir değerlendirme yapması gerekliliğini belirtmiştir. 5/4 maddesinin ihlal edildiğine karar verirken Avrupa Mahkemesi, Anayasa Mahkemesinin başvurucunun ilk başvurusunu incelemesinin bir yıl beş aydan fazla sürmesini, başvurucunun kişi özgürlüğünün söz konusu olduğunu dikkate alarak "yeterli hızda" bir inceleme olmadığını tespit etmiştir. Tutukluluğa ilişkin olarak Mahkeme'nin diğer bulguları, özellikle arkasında gizli amaç bulunması, yukarıda belirtilen sonraki olaylar ve başvurucunun toplam tutukluluk süresi ile birlikte ele alındığında çok daha hızlı bir inceleme yapılması gerektiği açıktır.

Başvurucu, güncel başvurusunu Anayasa Mahkemesine 4 Mayıs 2020 tarihinde sunmuştur. Bu notların hazırlandığı tarihte ise Anayasa Mahkemesi tarafından henüz bir tarih belirtilmemiştir.

Anayasa Mahkemesinin incelemesini beklerken, başvurucunun güncel tutukluluğunun daha önce Mahkeme tarafından karar verilen ihlallerin devamı niteliğinde olduğuna dair güçlü bir karine ortaya koyan kendisine sunulan bilgiler ışığında ve kararların icra sürecinin teorik veya soyut hakları değil, nesnel ve etkili hakları güvence altına almayı amaçladığını hatırlatarak Komite bugüne kadar aldığı iki kararda yetkilileri başvurucunun derhal tahliye edilmesini sağlamaya davet etmiştir.

Başvurucunun Ekim 2017'den beri özgürlüğünden yoksun bırakılmış olması ve Komite'nin açık taleplerine rağmen tahliye edilmemiş olması derin endişe kaynağıdır. Ayrıca Mahkeme kararının gereğini yerine getirmek amacıyla hem Gezi olayları hem de darbe teşebbüsü ile ilgili olarak başvurucu aleyhine devam eden yargılamaların daha fazla gecikmeden ve eski hale iade yükümlülüğüne uygun olarak sonuçlandırılmasını sağlanmaya yönelik herhangi bir tedbirin alındığı veya planlandığına dair bir bilginin de verilmemiş olması da endişe uyandırmaktadır.

Davaya ilişkin son incelemesinde Komite, Sekreterlik'ten şu anki toplantıya kadar başvurucunun tahliye edilmemesi hali için ara karar taslağı oluşturmamasını talep etmiştir. Bu taslağın sonuçlandırıldığı tarihte başvurucu hala tahliye edilmemiştir; bu nedenle Sekreterlik, ekteki ara karar taslağını oluşturmuştur. Başvurucunun acil durumu gözetildiğinde, Komite'nin incelemeye en geç 1398. toplantısında (Mart 2021) (DH) devam edebilecektir.

Kararlar:

Bakan Yardımcıları Ara Kararı [CM/ResDH\(2020\) 361](#) kabul etmiştir.

Ara Karar CM/ResDH(2020)361

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararının İcrası

Kavala/Türkiye

(Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen 3 Aralık 2020'de 1390. Bakan Yardımcıları Toplantısında kabul edilmiştir.)

Başvuru	Dava	Karar Tarihi	Kesinleşme Tarihi
28749/18	KAVALA	10/12/2019	11/05/2020

Bakanlar Komitesi, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesinin 46. Maddesinin 2. paragrafı uyarınca, Komitenin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin nihai kararlarının uygulanmasının denetlenmesini sağlar (bundan böyle "Sözleşme" ve "Mahkeme");

Mahkemenin, başvurunun gözaltına alınmasının ve tutuklu yargılanmasının, bir suç işlediğine dair makul bir şüpheyi destekleyecek delil yokluğunda gerçekleştiğine (Sözleşme'nin 5/1. maddesinin ihlali) ve gizli bir amaç, yani başvurucuyu susturma ve diğer insan hakları savunucularını caydırma amacı taşıdığına (Madde 5/1 ile bağlantılı olarak 18. madde ihlali); ve Anayasa Mahkemesinin başvuruyu incelemesinin bir yıl ve yaklaşık beş ay sürmesinin, kişisel özgürlüğünün tehlikede olduğu göz önünde bulundurulduğunda yeterince "hızlı" olmadığına (5. maddenin 4.fıkrasının ihlali) ilişkin bulgularını HATIRLATARAK;

Eski hale iade (*restitutio in integrum*) yükümlülüğünün başvurunun mümkün olduğunca ihlaller meydana gelmemiş olsaydı bulunacağı konuma geri getirmek için gerekli tedbirlerin alınmasını ve söz konusu tedbirlerin Mahkemenin kararının sonuçları ve ruhuyla uyumlu olmasını gerektirdiğinin, ayrıca Mahkemenin 18. Maddenin ihlalini tespit ettiği durumlarda hayati öneme sahip olan taraf devletin iyi niyetle hareket etmesi gereğinin ALTINI ÇİZMEKTEDİR;

Komite'nin davaya ilişkin önceki iki incelemesinde mevcut bilgilerin başvurunun şimdiki tutukluluk halinin daha önce Mahkeme tarafından tespit edilen hak ihlallerinin devamı niteliğinde olduğuna dair güçlü bir karine oluşturduğunu HATIRLATMAKTADIR;

Son incelemesinden bu yana Komiteye ulaşan bilgilerin bu karineyi çürütmediğini KAYDETMEKTEDİR;

Başvurunun Ekim 2017'den beri sürekli olarak özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin derin endişesini İFADE ETMEKTEDİR;

Başvurunun 4 Mayıs 2020 tarihinde yaptığı başvurunun Anayasa Mahkemesi tarafından karara bağlanması için henüz bir tarih belirtilmemiş olmasını ÜZÜNTÜ İLE KARŞILAMAKTADIR;

Yetkilileri, Anayasa Mahkemesinin başvurunun şikayetine ilişkin incelemesini daha fazla gecikmeye mahal vermeden ve Mahkeme kararının özüne ve sonuçlarına uygun bir şekilde tamamlamasını sağlamak için ellerinden gelen tüm adımları atmaya ÇAĞIRMAKTADIR;

Bu arada yetkilileri, başvurunun derhal tahliye edilmesini sağlamaya ÖNEMLE ÇAĞIRMAKTADIR;

İncelemeye en geç 1398. toplantıda (Mart 2021) (DH) devam edilmesine KARAR VERMİŞTİR.